Una paternitat que reclama el seu lloc

El repte és que l'home estigui lligat a la responsabilitat en les atencions

ROSA MARÍA JANÉ CHUECA

Alejandra Inés Arias

Amb la paternitat, el sistema hormonal i endocrí dels homes varia per cuidar millor.

«En la paternitat, abans de l'industrialisme, el pare convivia amb els fills, cooperava a casa, es dividien els rols d'una forma més intercanviable i flexible entre home i dona. Era un pare que estava més present i s'implicava més en l'educació dels fills», ens explica Fernando Vidal, director de l'Institut Universitari de la Família de la Universitat de Comillas i autor de *La revolución del padre* (Ediciones Mensajero).

Segons Vidal, «hi ha hagut un tall en la tradició de la paternitat. L'industrialisme va portar la gent del camp a la ciutat, on era difícil conciliar vida i família... els homes van ser portats a la fàbrica, els van dedicar de forma monopòlica a la feina, en jornades de 12-14 hores. L'home es va dedicar a la producció i la dona a la reproducció d'una manera industrial. La mateixa família va ser industrialitzada».

En el mateix sentit s'expressa Ritxar Bacete, antropòleg i treballador social, autor de *Nuevos hombres buenos* (Península): «Es va arrencar els homes de l'espai domèstic i es van convertir en estranys a casa seva. Cal sumar-hi una visió molt sexista en els rols masculins, que es fonamentaven sobretot en l'autoritat, l'ús de la violència contra els fills, les parelles, allunyats de les emocions... ser home es va convertir en un planeta distant que no formava part d'una unitat familiar sensible i dialogant. Es va convertir en un ésser estrany i dominador de tot l'àmbit familiar.»

Fernando Vidal apunta que actualment hi ha «una reivindicació de la figura del pare, en part per poder intimar molt més amb els fills i viure més feliç a casa, i cooperar més amb les nostres parelles; però també per reivindicar que hem d'estar compromesos, que no podem absentar-nos de la llar i menys encara deixar de banda les nostres responsabilitats envers els fills».

Per a Ritxar Bacete, aquesta masculinitat que es reclama «no és nova, en el sentit que valors relacionats amb la no-violència, el compromís en la cura, en la criança, el reconeixement a la mare, la parella, la tendresa com a expressió de les emocions... probablement han estat presents en tots els moments de la història». El que sí que és nou «és l'oportunitat que aquest model

FERNANDO VIDAL

«No podem absentar-nos de la llar i menys encara deixar de banda les nostres responsabilitats envers els fills»

«La igualtat i l'amistat cooperativa amb la dona és fonamental per saber qui ets com a pare»

Els fills aprenen dels models de referència de manera inconscient.

Fernando Vidal, autor de «La revolución del padre».

d'home cuidador, pacífic, tendre, empàtic... sigui el majoritari, el model hegemònic».

Feminisme

«Crec que el gran regal que ens heu fet les dones és que la vostra pròpia transformació ens ha transformat a nosaltres», considera Bacete. «Vosaltres heu fet un gir a les possibilitats de ser i d'estar al món, en aquest sistema binari rígid on l'home estava fora, era l'autoritat, i la dona era la proveïdora exclusiva de les cures i s'estava en l'àmbit domèstic. Heu trencat aquesta barrera identitària. Us heu completat en humanitat, mentre que els homes ens hem quedat "a les portes de".» També Vidal creu que «alliberant-vos les dones, ens esteu alliberant als homes».

Per a Ritxar Bacete, «cal aconseguir un model de referència majoritari on ser home estigui lligat a la responsabilitat en les cures per aconseguir una veritable societat democràtica. Les dones continuen dedicant molt més temps en aquest camp i sobretot tenint la responsabilitat de la cura. Moltes vegades els homes som més empleats de la llar que *mestresses* de casa».

Fernando Vidal adverteix que hi ha una crida específica i una recerca de quina és la singularitat de la paternitat, un intent de desenvolupar i desplegar totes les potencialitats del pare. Això no obstant, «no en oposició al feminisme o en còpia al feminisme, sinó que forma part del mateix moviment d'intentar alliberar-nos, d'intentar viure autènticament; trobar quin és el sentit profund de l'amistat que hi ha en la conjugalitat entre pare i mare. Atendre la singularitat del nostre sexe, les potencialitats i allò que ens fa únics és defensar la primera diversitat que existeix». I afegeix: «Fins que realment no tinguem una igualtat social, cooperativa, d'amistat amb la dona, no aconseguirem veure exactament allò singular de la masculinitat i de la paternitat. La igualtat i l'amistat cooperativa amb la dona és fonamental per saber qui ets com a pare.»

Sobre la diferència de rols masculins o femenins, Ritxar Bacete opina que «cal ensorrar aquestes barreres i passar a ser éssers humans complets. Cal posar al centre de la identitat masculina la capacitat d'abraçar, recuperar, exigir i assumir la cura perquè existim com a espècie, com a individus, gràcies a la cura». «El gènere, el sexe», indica Vidal, «no dona papers diferents; el

Ritxar Bacete, autor de «Nuevos hombres buenos».

que dona són modes diferents de fer les coses. Superarem aquests rols i aquests papers en la mesura en què ens alliberem o superem els models capitalistes més industrials, de consumisme».

Els qui han cuidat, en la família, han estat fonamentalment les dones, recorda Ritxar Bacete. I reflexiona: «Educa tant la presència de les dones com l'absència dels homes, perquè aquesta absència està donant el missatge que els nens en el futur podran estar absents i que, fins i tot, serà desitjable perquè allò definitori dels homes és no estar ocupat ni preocupat per les coses realment importants de la vida, com atendre i cuidar les persones.»

D'altra banda, subratlla, «la pràctica de les cures és una escola d'humanitat per a l'home i això redunda en benefici de les famílies i de la societat».

RITXAR BACETE

«Ser home es va convertir en un planeta distant que no formava part d'una unitat familiar sensible i dialogant»

«El gran regal que ens heu fet les dones és que la vostra pròpia transformació ens ha transformat a nosaltres»

La revolució de la tendresa

La nostra vida està molt marcada pel capital, pel consum... espanta alliberar «la revolució de la tendresa», com diu el papa Francesc. «Això ens mena a una vida més funcionalitzada, més consumista, més del capital, del descart... ens porta fora del desplegament de les potencialitats de la paternitat», comenta Fernando Vidal.

Al segle XIX l'home estava fora de casa, lluny del que més estimava «i pel que donava la vida, s'esllomava a la feina. Avui hi ha una continuïtat», reconeix Vidal, «perquè en el nostre sistema laboral capitalista preval la producció per damunt de la pròpia vida. A l'home se'l va extirpar de les lògiques de l'atenció, de la solidaritat, se'l va buidar de la seva funció de paternitat». «No oblidem que la lògica de la família és la de la solidaritat, de la comunitat, de l'entrega... i aquestes lògiques contaminen les lògiques capitalistes d'explotació, de dominació...»

Seguint el pensament de Francesc, Fernando Vidal conclou que «cal evolucionar cap a una societat de les cures que comporti la conciliació laboral i familiar perquè si els pares no són a casa i no cooperen amb la dona, el resultat és que es carrega sobre ella les cures i hi ha una meitat de la població que no es desenvolupa, o té dificultats per fer-ho o ho fa de manera injusta». «Perquè puguem seguir mantenint-nos com a civilització cal que els fills estiguin cuidats, educats, criats amb afecte, amb presència, on se'ls doni tot el que significa allò humà. I això requereix la presència del pare.»

Per això Ritxar Bacete defensa que «és molt millor per a la societat i molt més saludable per a les famílies que les dues figures siguin flexibles i corresponsables».

I un model de paternitat i masculinat sanes el trobem en sant Josep. «Des del primer dia Francesc parla de sant Josep i de la paternitat, no com un exercici de poder, sinó com un exercici de la cura perquè ha vinculat la paternitat de sant Josep a la cura, a la custòdia, a la protecció», subratlla Vidal. «Si alguna cosa aporta el Papa en l'àmbit de la paternitat, i que és molt, és sobretot una crida perquè siguem pares de la cura. Els pares redescoberts des de l'espiritualitat de la cura.»